

**dr Roman Seredyński
Katarzyna Szaruga
Marta Dziedzia
Arkadiusz Lenarcik**

OPERACJE GOSPODARCZE W PRAKTYCE KSIĘGOWEJ

Wycena i ujęcie na kontach według

- **polskiego prawa bilansowego (w tym KSR)**
- **MSR/MSSF**
- **prawa podatkowego**

Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o.
Gdańsk 2013

Spis treści

Wykaz skrótów	11
O Autorach	12
Wstęp	13
1. Środki trwałe	15
1.1. Środki trwałe w świetle ustawy o rachunkowości.....	15
1.1.1. Środki trwałe jako składnik aktywów spółki – definicje	15
1.1.2. Ustalanie wartości początkowej środków trwałych	19
1.1.3. Określenie długości okresu amortyzacji i stawek, moment rozpoczęcia amortyzacji – założenia	32
1.1.4. Remont a ulepszenie środków trwałych	36
1.1.5. Wycofanie środków trwałych z używania – ujęcie w księgach	41
1.1.6. Środki trwałe i operacje związane z nimi w sprawozdaniu finansowym	43
1.1.7. Aktualizacja wyceny środków trwałych	44
1.2. Środki trwałe w świetle Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	47
1.2.1. Środki trwałe – klasyfikacja i ujęcie w księgach – zagadnienia ogólne.....	47
1.2.2. Okresy przewidywanej ekonomicznej użyteczności a stawki i metody amortyzacji	50
1.2.3. Rachunkowość komponentów w świetle MSR	52
1.2.4. Uwzględnienie wartości godziwej środków trwałych – okoliczności ujęcia w księgach	53
1.2.5. Utrata wartości środków trwałych	55
1.3. Środki trwałe w świetle przepisów podatkowych	57
1.3.1. Wartość początkowa środków trwałych zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób prawnych	59
1.3.2. Określenie stawek amortyzacji na potrzeby podatku dochodowego.....	62
1.3.3. Nakłady na zaniechane inwestycje a koszty uzyskania przychodów	70
1.3.4. Przyczyny i skutki rozbieżności pomiędzy ewidencją bilansową i podatkową środków trwałych	78
1.4. Przykłady	79
2. Wartości niematerialne i prawne	97
2.1. Wartości niematerialne i prawne w ustawie o rachunkowości	97
2.1.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	97
2.1.2. Wartość firmy	98
2.1.3. Prawa majątkowe	99
2.2. Rozwiązania podatkowe dla wartości niematerialnych i prawnych	101
2.2.1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	101
2.2.2. Wartość firmy	102
2.2.3. Inne wartości niematerialne i prawne.....	103
2.3. Wartości niematerialne w myśl Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	107
2.3.1. Koszty prac badawczych i rozwojowych	107
2.3.2. Wartość firmy	108
2.3.3. Wartości niematerialne – ujęcie i wycena	110
2.4. Przykłady	116
3. Leasing.....	131
3.1. Leasing a ustawa o rachunkowości.....	132
3.1.1. Klasyfikacja leasingu w świetle polskiego prawa bilansowego	132
3.1.2. Ewidencja leasingu operacyjnego u korzystającego	136
3.1.3. Ewidencja leasingu operacyjnego u finansującego	139

3.1.4. Ewidencja leasingu finansowego u korzystającego.....	141
3.1.5. Ewidencja leasingu finansowego u finansującego	145
3.1.6. Leasing zwrotny	147
3.2. Leasing a Międzynarodowe Standardy Rachunkowości	148
3.2.1. Klasyfikacja leasingu w świetle MSR	148
3.2.2. Ewidencja leasingu finansowego u korzystającego.....	148
3.2.3. Ewidencja leasingu finansowego u finansującego	150
3.2.4. Ewidencja leasingu operacyjnego u korzystającego.....	150
3.2.5. Ewidencja leasingu operacyjnego u finansującego	150
3.2.6. Leasing zwrotny	151
3.3. Leasing w świetle podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku dochodowego od osób fizycznych	152
3.3.1. Kwalifikacja umowy leasingu.....	153
3.3.2. Leasing operacyjny w świetle ustaw o podatku dochodowym	153
3.3.3. Leasing finansowy w świetle ustaw o podatku dochodowym	158
3.4. Przykłady	160
4. Inwestycje.....	185
4.1. Definicja i zakres inwestycji	185
4.2. Inwestycje w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne – ustawa o rachunkowości	187
4.3. Inwestycje w nieruchomości w świetle Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej	188
4.4. Aspekt podatkowy nieruchomości inwestycyjnych.....	190
4.5. Aktywa finansowe – ustawa o rachunkowości	190
4.6. Aktywa finansowe a Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.....	193
4.7. Aktywa finansowe a podatek dochodowy od osób prawnych.....	193
4.8. Inne inwestycje.....	194
4.9. Przekwalifikowanie inwestycji	194
4.10. Przykłady	195
5. Instrumenty finansowe.....	215
5.1. Definicja i rodzaje instrumentów finansowych.....	215
5.2. Wycena instrumentu finansowego na dzień nabycia	217
5.3. Klasyfikacja instrumentów finansowych	217
5.4. Wycena instrumentów finansowych na dzień bilansowy	220
5.5. Przekwalifikowanie instrumentów finansowych.....	225
5.6. Wyłączenie instrumentu finansowego z ksiąg rachunkowych.....	227
5.7. Wbudowane instrumenty pochodne	228
5.8. Odpisy aktualizujące aktywa finansowe	231
5.9. Instrumenty finansowe w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości	234
5.10. Rachunkowość zabezpieczeń.....	240
5.11. Przykłady	244
6. Materiały i towary	263
6.1. Istota i klasyfikacja zapasów	263
6.1.1. Definicja według ustawy o rachunkowości.....	263
6.1.2. Definicja według MSR	263
6.2. Obrót materiałowy.....	264
6.2.1. Pojęcie oraz klasyfikacja materiałów	264
6.2.2. Wycena materiałów według przepisów ustawy o rachunkowości	268
6.2.3. Wycena materiałów według MSR 2	272
6.2.4. Aktualizacja wyceny zapasów według przepisów ustawy o rachunkowości	274

6.2.5. Aktualizacja wyceny zapasów według MSR 2	275
6.2.6. Skutki podatkowe tworzenia i rozwiązywania odpisów aktualizujących wartość materiałów	275
6.3. Obrót towarowy	275
6.3.1. Pojęcie towarów	275
6.3.2. Towary w obrocie hurtowym i detalicznym oraz ich wycena	277
6.3.3. Wycena towarów według przepisów ustawy o rachunkowości	279
6.3.4. Wycena towarów według MSR	280
6.3.5. Aktualizacja wyceny towarów według ustawy o rachunkowości	281
6.3.6. Aktualizacja wyceny towarów według MSR 2	281
6.3.7. Skutki podatkowe tworzenia i rozwiązywania odpisów aktualizujących wartość towarów	281
6.4. Skutki podatkowe kradzieży towarów handlowych	282
6.4.1. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	283
6.4.2. Ustawa o podatku od towarów i usług	284
6.5. Skonta, bonusy, rabaty i premie pieniężne związane z zakupem	284
6.6. Przykłady	287
7. Rozliczanie różnic inwentaryzacyjnych	311
7.1. Inwentaryzacja	311
7.2. Rozliczanie różnic inwentaryzacyjnych	313
7.3. Rozliczanie różnic inwentaryzacyjnych w świetle przepisów podatkowych	316
7.3.1. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	316
7.3.2. Ustawa o podatku od towarów i usług (VAT)	318
7.4. Przykłady	320
8. Koszt wytworzenia produktów	327
8.1. Definicja kosztu wytworzenia w świetle ustawy o rachunkowości	328
8.2. Poziom zdolności produkcyjnych	331
8.3. Ustalanie kosztów niewykorzystanych zdolności produkcyjnych	332
8.3.1. Wycena zapasów w czasach kryzysu gospodarczego	334
8.4. Uproszczenia według przepisów ustawy o rachunkowości	335
8.5. Odpisy aktualizujące produkty	336
8.6. Koszt wytworzenia w MSR 2 „Zapasy”	336
8.7. Uproszczenia stosowane w MSR 2	338
8.8. Koszt wytworzenia a przepisy podatkowe	339
8.9. Koszt wytworzenia w praktyce	341
8.10. Przykłady	342
9. Należności i zobowiązania	353
9.1. Rozrachunki w świetle ustawy o rachunkowości	353
9.1.1. Definicje i podział rozrachunków	353
9.1.2. Inwentaryzacja rozrachunków	356
9.1.3. Wycena rozrachunków	357
9.1.4. Odpisy aktualizujące należności	359
9.1.5. Formy regulowania wzajemnych rozrachunków	360
9.2. Rozrachunki w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości	364
9.2.1. Definicje i ujęcie rozrachunków w MSR	364
9.2.2. Zobowiązania warunkowe	367
9.2.3. Wycena rozrachunków według MSR	370
9.3. Rozrachunki a ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	372
9.4. Przykłady	381
10. Kapitały	393
10.1. Spółka akcyjna	394

10.1.1. Kapitał podstawowy spółki akcyjnej.....	394
10.1.2. Kapitał zapasowy spółki akcyjnej	402
10.1.3. Kapitał rezerwowy spółki akcyjnej.....	403
10.2. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.....	403
10.2.1. Kapitał podstawowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.....	403
10.2.2. Kapitał zapasowy spółki z o.o.	407
10.2.3. Kapitał rezerwowy spółki z o.o.	409
10.3. Kapitały własne spółek kapitałowych w świetle ustawy o rachunkowości	409
10.4. Kapitał z aktualizacji wyceny	411
10.5. Kapitały własne spółek kapitałowych według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	412
10.6. Wybrane zagadnienia w aspekcie podatkowym.....	413
10.6.1. Wypłata i opodatkowanie dywidendy.....	414
10.6.2. Podwyższenie kapitału zakładowego w formie nieaportowej	415
10.6.3. Podwyższenie kapitału zakładowego w formie aportowej	416
10.6.4. Podatek od czynności cywilnoprawnych.....	417
10.6.5. Wydatki związane z podniesieniem kapitału zakładowego	418
10.7. Przykłady	419
11. Rozliczenia międzyokresowe kosztów i rezerwy	427
11.1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	427
11.1.1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów w świetle uregulowań ustawy o rachunkowości	428
11.1.2. Rozliczenia międzyokresowe kosztów w świetle uregulowań MSR	433
11.1.3. Bierne oraz czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów na gruncie podatkowym	435
11.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	437
11.2.1. Rozliczenia międzyokresowe przychodów w świetle uregulowań ustawy o rachunkowości	437
11.2.2. Rozliczenia międzyokresowe przychodów a MSR	439
11.2.3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów na gruncie podatkowym	440
11.3. Rezerwy na zobowiązania.....	441
11.3.1. Rezerwy w świetle uregulowań ustawy o rachunkowości	441
11.3.2. Rezerwy na zobowiązania a uregulowania Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	444
11.3.3. Rezerwy w świetle przepisów podatkowych	449
11.4. Rezerwy oraz bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów w świetle Krajowego Standardu Rachunkowości	449
11.5. Przykłady	451
12. Podatek odroczony	467
12.1. Wartość księgowa i podatkowa aktywów i pasywów	469
12.1.1. Wartość podatkowa aktywów	469
12.1.2. Wartość podatkowa pasywów	471
12.2. Różnice przejściowe	473
12.2.1. Ogólna charakterystyka różnic między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania.....	473
12.2.2. Dodatnie i ujemne różnice przejściowe	474
12.2.3. Identyfikacja różnic przejściowych w aktywach i pasywach.....	476
12.2.4. Typowe przyczyny powstawania różnic przejściowych	477
12.3. Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	480
12.3.1. Zasady ustalania aktywów i tworzenia rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	480
12.3.2. Wycena aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego	481
12.4. Ujmowanie odroczonego podatku dochodowego	486

12.5. Prezentacja i ujawnianie informacji o odroczonym podatku dochodowym w sprawozdaniu finansowym.....	490
12.6. Etapy ustalania odroczonego podatku dochodowego.....	492
12.7. Synteza podobieństw i różnic między ustawą o rachunkowości i KSR 2 a MSR 12.....	493
12.8. Przykłady.....	495
13. Przychody.....	511
13.1. Przychody ze sprzedaży w świetle ustawy o rachunkowości.....	511
13.1.1. Definicje.....	511
13.1.2. Zasada memoriału oraz zasada współmierności przychodów i kosztów.....	512
13.1.3. Zdarzenia gospodarcze korygujące wartość przychodów ze sprzedaży.....	514
13.1.4. Zaliczki na poczet przyszłych dostaw a przychody ze sprzedaży.....	523
13.1.5. Przychody ze sprzedaży w sprawozdaniu finansowym.....	523
13.2. Przychody ze sprzedaży w świetle Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.....	526
13.2.1. Ogólne pojęcia.....	526
13.2.2. Odroczony termin płatności jako podstawa do dyskontowania przychodów.....	527
13.2.3. Warunki rozpoznania przychodów w świetle MSR.....	528
13.3. Istotne zagadnienia podatkowe.....	534
13.3.1. Przychody ze sprzedaży w świetle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.....	534
13.3.2. „Przychody ze sprzedaży” w świetle ustawy o podatku od towarów i usług.....	535
13.3.3. Przychody ze sprzedaży wyrażone w walutach obcych.....	539
13.4. Szczególne formy przychodów ze sprzedaży.....	540
13.4.1. Sprzedaż komisowa.....	540
13.4.2. Sprzedaż ratalna.....	542
13.4.3. Sprzedaż na próbę.....	543
13.5. Przykłady.....	544
14. Wynagrodzenia.....	557
14.1. Wynagrodzenia według regulacji krajowych.....	557
14.1.1. Ogólna charakterystyka wynagrodzeń.....	557
14.1.2. Kategorie wynagrodzeń.....	561
14.1.3. Narzuty na wynagrodzenia – umowy o pracę.....	563
14.1.4. Narzuty na wynagrodzenia – inne umowy cywilnoprawne.....	564
14.2. Wynagrodzenia według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.....	566
14.2.1. Definicja i kategorie świadczeń pracowniczych według MSR 19.....	566
14.2.2. Krótkoterminowe świadczenia pracownicze.....	567
14.2.3. Świadczenia po okresie zatrudnienia.....	569
14.2.4. Inne długoterminowe świadczenia pracownicze.....	573
14.2.5. Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.....	574
14.3. Wynagrodzenia według przepisów podatkowych.....	575
14.3.1. Podatkowe ujęcie wynagrodzeń przez pracodawcę.....	576
14.3.2. Kalkulacja podstawy opodatkowania wynagrodzeń osób fizycznych.....	578
14.4. Przykłady.....	580
15. Różnice kursowe.....	585
15.1. Różnice kursowe a uregulowania ustawy o rachunkowości.....	586
15.1.1. Wycena.....	586
15.1.2. Wycena rozchodu środków pieniężnych.....	587
15.1.3. Kompensata należności i zobowiązań.....	588
15.1.4. Prezentacja różnic kursowych.....	588
15.1.5. Wpływ różnic kursowych na wysokość odroczonego podatku dochodowego.....	589

15.2. Różnice kursowe w świetle postanowień Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	590
15.2.1. Waluta funkcjonalna.....	590
15.2.2. Waluta prezentacji	592
15.3. Różnice kursowe na gruncie podatkowym.....	593
15.3.1. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	593
15.3.2. Ustawa o podatku od towarów i usług	601
15.4. Przykłady.....	602
16. Kontrakty długoterminowe	609
16.1. Kontrakty długoterminowe w polskich przepisach bilansowych	609
16.1.1. Specyfika kontraktów długoterminowych i konieczność ich zindywidualizowanego traktowania	609
16.1.2. Ogólne pojęcia i kategorie związane z ujęciem kontraktów długoterminowych w księgach rachunkowych	610
16.1.3. Informacje ujawniane w sprawozdaniu finansowym	626
16.2. Kontrakty długoterminowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości ..	629
16.2.1. Koszty kontraktów długoterminowych (MSR).....	632
16.2.2. Przychody w kontraktach długoterminowych (MSR).....	633
16.2.3. Informacje ujawniane w sprawozdaniu finansowym	636
16.3. Aspekty podatkowe kontraktów długoterminowych	636
16.3.1. Przychody i koszty z wyceny kontraktów w świetle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych	636
16.3.2. Wpływ wyceny kontraktów długoterminowych na podatek odroczoney.....	640
16.4. Przykłady.....	642
17. Połączenia spółek	659
17.1. Połączenia spółek – regulacje prawne zawarte w Kodeksie spółek handlowych – zarys ogólny	659
17.2. Połączenia spółek w świetle ustawy o rachunkowości.....	662
17.2.1. Metoda łączenia udziałów	663
17.2.2. Metoda nabycia	669
17.3. Połączenia spółek – uregulowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej	677
17.3.1. Zakres stosowania MSSF 3 – pojęcia i definicje	677
17.3.2. Księgi rachunkowe i sprawozdania finansowe spółek połączonych metodą nabycia według MSSF 3	686
17.4. Połączenia jednostek w świetle przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych	688
17.4.1. Połączenia spółek w przepisach podatkowych – zakres regulacji	688
17.4.2. Rozliczenie dochodów spółki przejmowanej i przejmującej.....	689
17.4.3. Wartość godziwa ustalana w metodzie nabycia a ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	691
17.4.4. Wartość firmy ustalana w metodzie nabycia a ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	692
17.4.5. Połączenia jednostek w aspekcie odroczonego podatku dochodowego ..	692
17.5. Przykłady.....	695
18. Przekształcenie sprawozdania finansowego na zgodne z MSSF	709
18.1. Kiedy możemy, a kiedy musimy stosować MSSF	709
18.2. Jak przygotować się do wprowadzenia MSSF w jednostce	710
18.2.1. Dzień przejścia na MSSF	711
18.2.2. Identyfikacja różnic	712
18.2.3. Wycena różnic.....	719
18.2.4. Wzór sprawozdania finansowego według MSSF	719

18.2.5. Wprowadzenie niezbędnych korekt	722
18.3. Przykłady	723
19. Utrata wartości aktywów	789
19.1. Utrata wartości aktywów – w świetle ustawy o rachunkowości i KSR 4	789
19.1.2. Test na utratę wartości w świetle KSR 4	789
19.1.3. Wartość handlowa a wartość użytkowa aktywów	793
19.1.4. Ustalanie odpisu aktualizującego wartość pojedynczych składników aktywów	798
19.1.5. Ustalanie odpisu aktualizującego wartość grupowych składników aktywów	808
19.1.6. Zmiany dokonanych odpisów aktualizujących	811
19.1.7. Test na utratę wartości firmy	813
19.2. Utrata wartości aktywów – uregulowania zawarte w MSR 36 „Utrata wartości aktywów”	815
19.2.1. Zakres uregulowań zawarty w MSR 36	815
19.2.2. Główne obszary różnic pomiędzy MSR 36 a KSR 4	815
19.3. Utrata wartości aktywów a ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	818
19.4. Przykłady	818
Wykaz przykładów	841
Wykaz tabel	844
Wykaz schematów	845